

"Биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияға биологиялық қауіпсіздік жөніндегі Картахен хаттамасын ратификациялау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының жобасы туралы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 6 желтоқсандағы N 1194 Қаулысы

Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

"Биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияға биологиялық қауіпсіздік жөніндегі Картахен хаттамасын ратификациялау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының жобасы Қазақстан Республикасының Парламенті Мәжілісінің қарауына енгізілсін.

Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы н ы ң

Премьер-Министрі

Жоба

Қазақстан Республикасының Заңы

**Биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияға
биологиялық қауіпсіздік жөніндегі Картахен
хаттамасын ратификациялау туралы**

2000 жылғы 29 қаңтарда Монреальда қол қойылған Биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияға биологиялық қауіпсіздік жөніндегі Картахен хаттамасы ратификациялансын.

Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы н ы ң

Президенті

**БИОЛОГИЯЛЫҚ ӘРТҮРЛІЛІК ТУРАЛЫ КОНВЕНЦИЯҒА
БИОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ЖӨНІНДЕГІ КАРТАХЕН
ХАТТАМАСЫ**

Б і р і к к е н

Ұ л т т а р

Ұ й ы м ы

2000

**БИОЛОГИЯЛЫҚ ӘРТҮРЛІЛІК ТУРАЛЫ КОНВЕНЦИЯҒА
БИОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ЖӨНІНДЕГІ КАРТАХЕН ХАТТАМАСЫ**

Осы Хаттаманың Тараптары,

Төменде "Конвенция" деп аталатын Биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияның Тараптары бола отырып,

Конвенцияның 19-бабының 3 және 4-тармақтарына, сондай-ақ 8 g) және 17-баптарына сілтеме жасай отырып,

сондай-ақ қарау үшін, атап айтқанда, дер кезіндегі негізделген келісімнің тиісті рәсімдерін әзірлеп, осы заманғы биотехнологияны қолдану нәтижесінде алынған және биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға жайсыз әсер ете алатын

кез келген тірі өзгертілген ағзаның трансшекаралық орын ауыстыруына ерекше назар аударып, ол биологиялық қауіпсіздік жөнінде хаттама әзірлеуге қаулы еткен 1995 жылғы 17 қарашадағы Биологиялық әртүрлілік туралы конвенция Тараптары Конференциясының II/5 шешіміне сілтеме жасай отырып,

Қоршаған орта және даму жөніндегі Рио-де-Жанейро декларациясының 15-принципінде көрсетілген сақтық шараларын қабылдау принципін тағы да қуаттай отырып,

осы заманғы биотехнологияның шапшаң таралып отырғанын, сондай-ақ биологиялық әртүрлілікке оның ықтимал зиянды әсер етуіне байланысты, сонымен бірге адам денсаулығы үшін тәуекелдерді ескеріп, жұртшылықтың өскелең алаңдаушылығын сезіне отырып,

сондай-ақ шығу тектерінің орталықтары мен генетикалық әртүрлілік орталықтарының адамзат үшін төтенше маңыздылығын мойындай отырып,

тірі өзгертілген ағзаларға байланысты белгілі және ықтимал тәуекелдердің сипаты мен көлеміне жауап қайтару жөніндегі көптеген елдердің, атап айтқанда дамушы елдердің шектеулі мүмкіндіктерін назарға ала отырып,

сауда және табиғат қорғау келісімдері орнықты дамуға қол, жеткізу мақсатында бірін бірі толықтырушы келісімдер болуға тиіс екенін мойындай отырып,

осы Хаттама кез келген қолданыстағы халықаралық келісімдерге сәйкес Тараптардың құқықтары мен міндеттемелерін өзгертуді көздейтін хаттама ретінде түсіндірілмейтінің атап көрсете отырып,

жоғарыда атап көрсетуші бөлікте осы Хаттаманы басқа халықаралық келісімдерге бағындыру мақсаты көзделмейтінін түсінуді басшылыққа ала отырып,

МЫНАЛАР ЖАЙЫНДА УАҒДАЛАСТЫ:

1 - б а п

МАҚСАТ

Қоршаған орта және даму жөніндегі Рио-де-Жанейро декларациясының 15-принципінде айтылған сақтық шараларын қабылдау принципіне сәйкес осы Хаттаманың мақсаты осы заманғы биотехнологияны қолдану нәтижесі болып табылатын және биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға жайсыз әсер ете алатын кез келген тірі өзгертілген ағзалардың адам денсаулығы үшін тәуекелдерді ескеріп және трансшекаралық орын ауыстыруына ерекше назар аударып, оларды қауіпсіз беру, өңдеу және пайдалану саласында қорғанудың тиісті деңгейін қамтамасыз етуде көмек көрсету болып табылады.

2 - б а п

ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Әрбір Тарап осы Хаттама шеңберінде көзделген өздерінің міндеттемелерін орындау үшін қажетті және тиісті құқықтық, әкімшілік және басқа да шаралар қ а б ы л д а й д ы .

2. Адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, Тараптар кез келген тірі өзгертілген ағзалар алу, оларды өңдеу, тасымалдау, пайдалану, беру және сыртқа босату биологиялық әртүрлілік үшін тәуекелдерге жол берілмейтіндей немесе олар азайтылатындай етіп жүзеге асырылуын қамтамасыз етеді.

Осы Хаттамада ештеңе де ешқандай жолмен халықаралық құқыққа сәйкес айқындалған мемлекеттердің аумақтық теңізі жөніндегі олардың егемендігіне және мемлекеттер өздерінің ерекше экономикалық аймақтарында және халықаралық құқыққа сәйкес олардың континенттік шельфтерінің шекараларында ие егеменді құқықтары мен юрисдикциясына, сондай-ақ халықаралық құқықта көзделген және тиісті халықаралық құжаттарда бекітілген навигациялық құқықтар мен бостандықтарды барлық мемлекеттердің теңіз және әуе кемелерінің жүзеге асыруына н ұ қ с а н к е л т і р м е й д і .

Осы Хаттамада ештеңе де, осындай шаралар осы Хаттаманың мақсаты мен ережелеріне сәйкес келетін және халықаралық құқық шеңберінде осы Тараптың басқа міндеттемелерімен келісілетін жағдайда, осы Хаттамада көзделгеннен басқа биологиялық әртүрлілікті сақтау және орнықты пайдалану жөнінде қорғаудың неғұрлым жоғары деңгейін қамтамасыз ететін шаралар қолдану жөніндегі Тараптың құқықтарын шектеу ретінде түсіндірілмейді.

Тараптар тиісті жағдайларда бар сараптамалық білімдерді, уағдаластықтарды және адам денсаулығы үшін тәуекелдер саласында құзырлы халықаралық форумдарда атқарылған жұмыстың нәтижелерін назарға алуға ынталандырылады.

3 - б а п

ТЕРМИНДЕРДІ ПАЙДАЛАНУ

Осы Хаттаманың мақсаттары үшін:

- a) "Тараптар Конференциясы" Конвенция Тараптарының Конференциясын білдіреді ;
- b) "тұйықталған жүйелерде пайдалану" тірі өзгертілген ағзалардың сыртқы ортамен байланысын және оған әсер етуін тиімді түрде шектейтін арнайы шаралармен реттелетін осы ағзалармен байланысты қондырғы, құрылыс немесе өзге физикалық құрылым шегінде жүзеге асырылатын кез келген операцияны білдіреді;
- c) "экспорт" бір Тараптан басқа Тарапқа әдейі трансшекаралық орын ауыстыруды б і л д і р е д і ;
- d) "экспорттаушы" тірі өзгертілген ағзалар экспортын ұйымдастыратын экспорт Тарабының юрисдикциясындағы кез келген заңды немесе жеке тұлғаны білдіреді;
- e) "импорт" басқа Тараптан бір Тарапқа әдейі трансшекаралық орын ауыстыруды б і л д і р е д і ;
- f) "импорттаушы" тірі өзгертілген ағзалар импортын ұйымдастыратын импорт Тарабының юрисдикциясындағы кез келген заңды немесе жеке тұлғаны білдіреді;
- g) "тірі өзгертілген ағза" осы заманғы биотехнологияны пайдалану нәтижесінде

алынған генетикалық материалдың жаңа құрылымына ие кез келген тірі ағзаны білдіреді ;

h) "тірі ағза" таза ағзаларды, вирустар мен вироидтарды қоса алғанда, генетикалық материал бере алатын немесе репликациялай алатын кез келген биологиялық құрылымды білдіреді ;

i) "осы заманғы биотехнология" мыналарды қолдануды білдіреді:

а. рекомбинантты дезоксирибонды нуклеинді қышқылды (ДНК)

және клеткаларға немесе органеллаларға нуклеинді қышқылдарды тікелей егуді қоса алғанда, нуклеинді қышқылдарды пайдаланатын *in vitro* әдістері немесе

б. таксономикалық мәртебесі әртүрлі ағзалар клеткаларының қосылуына негізделген әдістер,

олар табиғи физиологиялық репродуктивті немесе рекомбинациялық тосқауылдарды жоюға мүмкіндік береді және жаңа түр алу мен селекция үшін дәстүрлі әдістер болып табылмайды ;

j) "өңірлік экономикалық интеграция ұйымы" белгілі бір өңірдің егеменді мемлекеттері құрған ұйымды білдіреді, оған ұйымға мүше мемлекеттер осы Хаттамамен реттелетін мәселелер бойынша өкілеттіктер берген және ол, өзінің ішкі рәсімдеріне сәйкес Хаттамаға қол қоюға, ратификациялауға, қабылдауға, мақұлдауға немесе оған қосылуға тиісті дәрежеде уәкілеттік алған;

k) "трансшекаралық орын ауыстыру" 17 және 24-баптардың мақсаттары үшін трансшекаралық орын ауыстыру Тараптардың және Тараптар болып табылмайтын мемлекеттердің арасында орын ауыстыруға қолданылатын жағдайды қоспағанда, тірі өзгертілген ағзаны бір Тараптан басқа Тарапқа алып келуді білдіреді.

4 - б а п

ҚОЛДАНЫЛУ АЯСЫ

Осы Хаттама адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға жайсыз әсер ете алатын барлық тірі өзгертілген ағзаларды трансшекаралық орын ауыстыруға, транзитіне, өңдеуге және пайдалануға қолданылады.

5 - б а п

ФАРМАЦЕВТИКАЛЫҚ ПРЕПАРАТТАР

4-баптың ережелеріне қарамастан және импортқа қатысты шешімдер қабылданғанға дейін барлық тірі өзгертілген ағзалар жөніндегі тәуекелдерді бағалауға байланысты Тараптың кез келген құқығына нұқсан келтірмей, осы Хаттама адам үшін фармацевтикалық препараттар болып табылатын тірі өзгертілген ағзалардың трансшекаралық орын ауыстыруларына қолданылмайды, олар тиісті халықаралық келісімдермен немесе ұйымдармен реттеледі.

6 - б а п

ТРАНЗИТ ЖӘНЕ ТҰЙЫҚТАЛҒАН ЖҮЙЕЛЕРДЕ ПАЙДАЛАНУ

1. 4-баптың ережелеріне қарамастан және тірі өзгертілген ағзаларды өзінің аумағы арқылы тасымалдауды реттеу транзиті және биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне нақты тірі өзгертілген ағзаның оның аумағы арқылы транзитіне қатысты 2-баптың 3-тармағына сәйкес осы Тараптың кез келген шешімін беру жөніндегі Тараптың кез келген құқығына нұқсан келтірмей, дер кезіндегі негізделген келісім рәсімі жөніндегі осы Хаттаманың ережелері тірі өзгертілген ағзалардың транзиті жағдайында оларға қолданылмайды.

2. 4-баптың ережелеріне қарамастан және импорт туралы шешімдер қабылданғанға дейін барлық тірі өзгертілген ағзалар жөніндегі тәуекелдерге баға беру және өзінің юрисдикциясы шегінде тұйықталған жүйелерде пайдалану үшін нормалар белгілеу жөніндегі Тараптың кез келген құқығына нұқсан келтірмей, дер кезіндегі негізделген келісім рәсімі жөніндегі осы Хаттаманың ережелері импорт Тарабының нормаларына сәйкес, жүзеге асырылатын тұйықталған жүйелерде пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзалардың трансшекаралық орын ауыстыруына қолданылмайды.

7 - б а п

ДЕР КЕЗІНДЕГІ НЕГІЗДЕЛГЕН КЕЛІСІМ РӘСІМІН ҚОЛДАНУ

1. 5 және 6-баптарға сәйкес 8-10 және 12-баптарда бекітілген дер кезіндегі негізделген келісім рәсімі импорт Тарабының қоршаған ортасына әдейі жерсіндіруге арналған тірі өзгертілген ағзаларды алғаш рет әдейі трансшекаралық орын ауыстыруға дейін қолданылады.

2. Жоғарыда 1-тармақта еске салып өтілген "қоршаған ортаға әдейі жерсіндірудің" азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзаларға қатысы жоқ.

3. 11-бап азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзалардың алғаш рет трансшекаралық орын ауыстыруына дейін қолданылады.

4. Дер кезіндегі негізделген келісім рәсімі осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясының шешімінде адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға жайсыз әсер ете қоймайтын осындай ағзалар ретінде айқындалған тірі өзгертілген ағзаларды әдейі трансшекаралық орын ауыстыруға қолданылмайды.

8 - б а п

ХАБАРЛАМА

1. Экспорт Тарабы 7-баптың 1-тармағының қолданылу аясына жататын тірі өзгертілген ағзаны әдейі трансшекаралық орын ауыстыруға дейін импорт Тарабының ұлттық құзырлы органын хабардар етеді немесе экспорттаушы оны жазбаша түрде хабардар етуді қамтамасыз етуін талап етеді. Хабарлама ең аз дегенде I қосымшада

көрсетілген ақпаратты қамтиды.

2. Экспорт Тарабы экспорттаушы берген ақпараттың дәлме-дәлдігі үшін заңдық жауапкершіліктің болуын қамтамасыз етеді.

9 - б а п

ХАБАРЛАМА АЛУДЫ ҚУАТТАУ

1. Импорт Тарабы хабарлама алынған күннен кейін тоқсан күн ішінде хабарлама алынғанын хабардар етушіге қуаттайды.

2 . Қ у а т т а у д а :

а) хабарламаның алынған күні;

б) хабарламада 8-бапта көрсетілген prima facie ақпараттың бар-жоғы;

с) бұдан былайғы іс-шараларды импорт Тарабының ұлттық регламенттеу базасына сәйкес немесе 10-бапта айқындалған рәсімге сәйкес жүзеге асыруға кірісуге болатын-болмайтыны көрсетіледі.

3. Жоғарыда 2 с) тармақта еске салып өтілген ұлттық регламенттеу базасы осы Хаттаманың ережелеріне сәйкес келеді.

4. Импорт Тарабының хабарлама алуын қуаттамауы оның әдейі трансшекаралық орын ауыстыруға келісім беруін білдірмейді.

1 0 - б а п

ШЕШІМДЕР ҚАБЫЛДАУ РӘСІМІ

1. Импорт Тарабы қабылдайтын шешімдер 15-баптың ережелеріне сәйкес келеді.

2. Импорт Тарабы 9-бапта көрсетілген кезең бойы әдейі трансшекаралық орын а у ы с т ы р у :

а) импорт Тарабы өзінің келісімін жазбаша түрде бергеннен кейін ғана; немесе

б) кейіннен жазбаша келісім алмай-ақ кемінде тоқсан күн өткеннен кейін жүзеге асырылуы мүмкін бе, жоқ па - осы жайында хабардар етушіге жазбаша түрде х а б а р л а й д ы .

3. Хабарлама алған күннен кейін екі жүз жетпіс күн ішінде импорт Тарабы хабардар етушіге немесе биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне жоғарыда 2 а) тармақта еске салынған өзінің шешімі жайында хабарлап:

а) белгілі бір шарттармен немесе онсыз импортқа рұқсат беріп, бұл шешім сол тірі өзгертілген ағзаның кейіннен импорттық жеткізіліп берілуіне қалай қолданылатыны туралы ақпаратты қоса жібереді;

б) импортқа т ы й ы м с а л а д ы ;

с) өзінің ұлттық регламенттеу базасына немесе I қосымшаға сәйкес тиісті қосымша ақпарат сұратады; импорт Тарабы өзінің жауабын жіберетін мерзімдерді айқындау кезінде импорт Тарабы тиісті қосымша ақпарат күтетін күндер саны есепке алынбайды; н е м е с е

д) хабардар етушіге осы тармақта көрсетілген мерзімдер белгілі бір кезеңге ұ з а р т ы л а т ы н ы н х а б а р л а й д ы .

4. Сөзсіз келісім беру жағдайларын қоспағанда, 3-тармақ шеңберінде қабылданатын шешімдерде шешімге негіз болатын дәлелдемелер келтірілуге тиіс.

5. Егер импорт Тарабы хабарлама алған күннен кейін екі жетпіс күн ішінде өзінің шешімі жайында хабарламаса, бұл оның әдейі трансшекаралық орын ауыстыруға келісім беруін білдірмейді.

6. Адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, импорт Тарабында тірі өзгертілген ағзаның биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға ықтимал жайсыз әсер етуінің көлемдеріне қатысты тиісті ғылыми ақпараттық деректер мен білімдердің жетіспеушілігіне байланысты ғылыми дәлме-дәлдіктің болмауы осындай ықтимал жайсыз әсер етуді болдырмау немесе барынша шектеу мақсатында, жоғарыда 3-тармақта айтылғанындай, осындай тірі өзгертілген ағзаның импортына қатысты тиісті шешім қабылдауда импорт Тарабы үшін тосқауыл бола алмайды.

7. Тараптар Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы өзінің бірінші кеңесінде импорт Тарабының шешім қабылдауына жәрдемдесетін тиісті рәсімдер мен тетіктерді айқындайды.

1 1 - б а п

АЗЫҚ-ТҮЛІК НЕМЕСЕ ЖЕМШӨП РЕТІНДЕ НЕМЕСЕ ӨНДЕУ ҮШІН ТІКЕЛЕЙ ПАЙДАЛАНУҒА АРНАЛҒАН ТІРІ ӨЗГЕРТІЛГЕН АҒЗАЛАР ЖӨНІНДЕГІ РӘСІМ

1. Азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға трансшекаралық орын ауыстыру объектісі бола алатын тірі өзгертілген ағзаны нарықта өткізуді қоса алғанда, ішкі пайдалану жөнінде түпкілікті шешім қабылдайтын Тарап бұл жайында осындай шешім қабылданғаннан кейін он бес күн ішінде биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетік арқылы хабарлайды. Осындай ақпарат ең аз дегенде II қосымшада көрсетілген деректерді қамтуға тиіс. Тарап әрбір ақпараттық материалдардың жазбаша көшірмелерін әрбір Тараптың ұлттық үйлестіру орталығына береді, ал ол биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне қолжетімділіктің болмауы жайында хатшылыққа дер кезінде хабарлайды.

2. 1-тармаққа сәйкес шешім қабылдайтын Тарап өтінім тапсыратын субъект беретін ақпараттың дәлме-дәлдігіне қатысты заңдық талаптың болуын қамтамасыз етеді.

3. Кез келген Тарап II қосымшаның b) тармағында көрсетілген органнан қосымша а қ п а р а т с ұ р а т а а л а д ы .

4. Тарап азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзалардың импорты жөнінде осы Хаттаманың мақсаттарына сәйкес келетін шешім қабылдай алады.

5. Әрбір Тарап биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне, егер азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзалар болса, олардың импортына қолданылатын кез келген ұлттық заңдардың, нормативтік ережелердің және басшылыққа алынатын принциптердің кө ш і р м е л е р і н б е р е д і .

6. Өзінің ішкі юрисдикциясын жүзеге асыру кезінде және жоғарыда 4-тармақта айтылған ұлттық регламенттеу базасы болмаса, дамушы ел болып табылатын Тарап немесе экономикасы өтпелі ел болып табылатын Тарап биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігі арқылы азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзалардың алғашқы импорттық жеткізіліміне дейін қабылданатын, жоғарыда 1-тармаққа сәйкес ақпарат берілген оның шешімі мынадай өлшемдерге орай қабылданатынын мәлімдей алады:

а) III қосымшаға сәйкес тәуекелдерге бағалау жүргізу;

б) шешімді екі жүз жетпіс күннен аспайтын болжамдалатын мерзімде қабылдау.

7. Тараптың жоғарыда 6-тармаққа сәйкес өзінің шешімін хабарламау фактісі, егер Тарап өзгеше айтпаса, азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзаның импорты жөніндегі оның келісімін немесе бас тартуын білдірмейді.

8. Адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, импорт Тарабында тірі өзгертілген ағзаның биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға ықтимал жайсыз әсер етуінің көлемдеріне қатысты тиісті ғылыми ақпараттық деректер мен білімдердің жетіспеушілігіне байланысты ғылыми дәлме-дәлдіктің болмауы осындай ықтимал жайсыз әсер етуді болдырмау немесе барынша шектеу мақсатында азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға арналған осындай тірі өзгертілген ағзаның импорты жөнінде шешім қабылдауда импорт Тарабы үшін тосқауыл бола алмайды.

9. Тарап азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзалар әлеуетін құруда да қаржылық және техникалық көмек жөніндегі өзінің қажеттіліктерін көрсете алады. Тараптар осы қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін 22 және 28-баптардың ережелеріне сәйкес ынтымақтастық жасайды.

1 2 - б а п

ШЕШІМДЕРДІ ҚАЙТА ҚАРАУ

1. Импорт Тарабы кез келген уақытта адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға ықтимал жайсыз әсер ету туралы жаңа ғылыми ақпаратты ескеріп, әдейі трансшекаралық орын ауыстыруға қатысты шешімді қайта қарап, оны өзгерте алады. Мұндай жағдайда осы Тарап отыз күн ішінде бұл жайында осы шешімде айтылған тірі өзгертілген ағзаның орын ауыстырулары жайында бұдан бұрын хабардар еткен кез келген хабардар етушіге және биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне хабарлап, өзінің шешіміне негіз болған дәлелдемелерді баяндайды.

2. Экспорт Тарабы немесе хабардар етуші импорт Тарабына, егер экспорт Тарабы немесе хабардар етуші:

а) шешім қабылдауға негіз болған тәуекелдерді бағалау нәтижелеріне әсер етуі

мүмкін жағдаяттардың өзгеруі орын алып отыр; немесе

б) тиісті қосымша ғылыми немесе техникалық ақпарат пайда болды, деп есептесе, 10-бапқа сәйкес осы мәселе бойынша ол қабылдаған шешімді қайта қарау жөнінде ө т і н і ш а й т а а л а д ы .

3. Импорт Тарабы жазбаша түрдегі осындай өтінішке тоқсан күн ішінде жауап қайтарып, осындай шешімге негіз болған дәлелдемелерді келтіреді.

4. Импорт Тарабы өзінік қалауы бойынша осыдан кейінгі импорттық жеткізілімдер жөніндегі тәуекелдерге бағалау жүргізуді талап ете алады.

1 3 - б а п

ЫҚШАМДАЛҒАН РӘСІМ

1. Импорт Тарабы осы Хаттаманың мақсатына сәйкес тірі өзгертілген ағзалардың қауіпсіз әдейі трансшекаралық орын ауыстыруын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылданған жағдайда биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігімен:

а) оған әдейі трансшекаралық орын ауыстыру импорт Тарабын осы орын ауыстыру жайында бір мезгілде хабардар ете отырып жүргізілетін жағдайларды;

б) дер кезінде негізделген келісім рәсімінің қолданылу аясынан алып тастауға жататын тірі өзгертілген ағзалардың оған импорттық жеткізілімдерін дер кезінде к е л і с і п а л а а л а д ы .

Жоғарыда а) тармақшада көзделген хабарламалар сол Тарапқа осыдан кейінгі осындай орын ауыстырулар жағдайында қолданылуы мүмкін.

2. Жоғарыда 1 а) тармақта еске салынған хабарламада берілуі қажет әдейі трансшекаралық орын ауыстыруға қатысты ақпарат I қосымшада көрсетілген ақпаратқа сәйкес келуге тиіс.

1 4 - б а п

ЕКІЖАҚТЫ, ӨҢІРЛІК ЖӘНЕ КӨПЖАҚТЫ КЕЛІСІМДЕР МЕН УАҒДАЛАСТЫҚТАР

1. Тараптар осы Хаттаманың мақсатына сәйкес және осындай келісімдер мен уағдаластықтар Хаттамада көзделгенмен салыстырғанда қорғаудың неғұрлым төмен деңгейіне душар етпейтін жағдайда тірі өзгертілген ағзалардың әдейі трансшекаралық орын ауыстыруларына қатысты екіжақты, өңірлік және көпжақты келісімдер жасаса а л а д ы .

2. Тараптар олар не осы Хаттама күшіне ену күніне дейін, не одан кейін жасалған кез келген осындай екіжақты, өңірлік және көпжақты келісімдер мен уағдаластықтар жайында биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігі арқылы бірін бірі х а б а р д а р е т е д і .

3. Осы Хаттаманың ережелері осы келісімдердің немесе уағдаластықтардың тараптары арасындағы осындай келісімдер мен уағдаластықтарға сәйкес жүзеге асырылатын әдейі трансшекаралық орын ауыстыруларды қозғамайды.

4. Кез келген Тарап оның ішкі нормативтік ережелері оған нақты импорттық

жеткізілімдер жөнінде қолданылатынын белгілей алады және өзінің шешімі жайында биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігін хабардар етеді.

1 5 - б а п

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАҒАЛАУ

1. Осы Хаттамаға сәйкес жүзеге асырылатын тәуекелдерді бағалау III қосымшаға сәйкес және тәуекелдерді бағалаудың танымал әдістерін есепке ала отырып, ғылыми негізделген түрде жүргізіледі. Тәуекелдерді осылай бағалау, адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, тірі өзгертілген ағзалардың биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға ықтимал жайсыз әсерін анықтау және бағалау мақсатында кем дегенде 8-бапқа сәйкес берілген ақпаратқа және қолда бар басқа да ғылыми деректерге негізделген.

2, Импорт Тарабы 10-бапқа сәйкес шешім қабылдау үшін тәуекелдерді бағалау жүргізілуін қамтамасыз етеді. Ол экспорттаушыдан тәуекелдерге бағалау жүргізілуін талап ете алады.

3, Тәуекелдерге бағалау жүргізілуіне байланысты шығындарды, егер импорт Тарабы осындай талап қойса, хабардар етуші көтереді.

1 6 - б а п

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ РЕТТЕУ

1. Тараптар осы Хаттаманың 8-бабының g) тармағын назарға ала отырып, тірі өзгертілген ағзаларды пайдалануға, өңдеуге және трансшекаралық орын ауыстыруға байланысты тәуекелдерді бағалауға қатысты осы Хаттаманың ережелерінде айқындалған тәуекелдерді реттеу, азайту және бақылау үшін тиісті тетіктер, шаралар және стратегиялар әзірлейді және оларға қолдау білдіріп отырады.

2. Адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, импорт Тарабының аумағы шегінде тәуекелдерді бағалау нәтижелеріне негізделген шаралар тірі өзгертілген ағзалардың биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға жайсыз әсерін болдырмау үшін қандай дәрежеде қажет болса, сондай дәрежеде енгізіледі.

3. Әрбір Тарап тірі өзгертілген ағзаны алғаш рет сыртқа босатқанға дейін тәуекелдерге бағалау жүргізуге қатысты талап қою сияқты шараларды қоса алғанда, тірі өзгертілген ағзалардың әдейі трансшекаралық орын ауыстыруына жол бермеу үшін тиісті шаралар қолданады.

4. Жоғарыда 2-тармақтың ережелеріне нұқсан келтірмей әрбір Тарап кез келген импортталған тірі өзгертілген ағза да, онда алынған осындай ағза да оның болжамды пайдаланылуы басталғанға дейін оның өмірлік цикліне немесе өсімін молайту кезеңіне сәйкес келетін жеткілікті бақылау кезеңінен өтуін қамтамасыз етуге ұмтылады.

5 . Т а р а п т а р :

а) адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға жайсыз әсер етуі мүмкін тірі өзгертілген ағзаларды

немесе тірі өзгертілген ағзалардың нақты нышандарын анықтау; және

б) осындай тірі өзгертілген ағзалармен немесе нақты нышандармен жұмыс істеу жөнінде тиісті шаралар қолдану мақсатында ынтымақтастық жасайды.

1 7 - б а п

ӘДЕЙІ ТРАНСШЕКАРАЛЫҚ ОРЫН АУЫСТЫРУЛАР ЖӘНЕ ТӨТЕНШЕ ШАРАЛАР

1. Әрбір Тарап, егер оған оның юрисдикциясындағы ауданда, төмендегідей мемлекеттерде, адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға едәуір жайсыз әсер етуі мүмкін тірі өзгертілген ағзаның әдейі трансшекаралық орын ауыстыруына душар ететін немесе душар етуі мүмкін сыртқа босатуға әкеп соққан оқиға жайында мәлім болса, оның әсеріне ұшыраған немесе ұшырауы ықтимал мемлекеттерді, биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігін және қажетті жағдайларда тиісті халықаралық ұйымдарды хабардар ету үшін тиісті шаралар қолданады. Хабарлама осы Тарапқа ғана жоғарыда еске салынған жағдай жайында мәлім бола салысымен бірден жіберіледі.

2. Әрбір Тарап осы Хаттама осы Тарап үшін күшіне енген күннен кешіктірмей биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне осы бапқа сәйкес хабарлама алу мақсаттары үшін байланыс жасау бекетінің белгіленгені туралы тиісті егжей-тегжейлі а қ п а р а т б е р е д і .

3. Жоғарыда 1-тармаққа сәйкес жіберілетін кез келген хабарлама:

а) тірі өзгертілген ағзаның болжамды мөлшері және тиісті сипаттамалары және/немесе нышандары туралы қолда бар тиісті ақпаратты;

б) міндеттемелер және болжамды сыртқа босату күні туралы, сондай-ақ тегі шыққан Тарапта тірі өзгертілген ағзаның пайдаланылуы туралы ақпаратты;

с) адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға ықтимал жайсыз әсер етуі туралы кез келген қолда бар ақпаратты, сондай-ақ тәуекелді реттеу жөніндегі ықтимал шаралар туралы қолда б а р а қ п а р а т т ы ;

д) кез келген басқа тиісті ақпаратты; және

е) қосымша ақпарат алу үшін байланыс жасау бекетін қамтуға тиіс.

4. Жоғарыда 1-тармақта айтылған тірі өзгертілген ағзаны сыртқа босату көзі юрисдикциясы аясына жататын әрбір Тарап оның әсеріне ұшыраған немесе ұшырауы ықтимал мемлекеттер, адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға кез келген едәуір жайсыз әсерді барынша азайту мақсатында төтенше шараларды қоса алғанда, тиісті жауап әрекеттерді айқындап, қажетті шаралар қолдана алуы үшін олармен дереу консультациялар өткізеді.

1 8 - б а п

ӨНДЕУ, ТАСЫМАЛДАУ, ОРАУ ЖӘНЕ СӘЙКЕСТЕНДІРУ

1. Адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға жайсыз әсерді болдырмау мақсатында тиісті халықаралық ережелер мен нормаларды назарға алып, осы Хаттаманың қолданылу аясы шеңберінде әдейі трансшекаралық орын ауыстыру объектісі болып табылатын тірі өзгертілген ағзалар қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып өңделуі, оралуы және тасымалдануы үшін талап етілетін қажетті шараларды қолданады.

2. Әрбір Тарап ілеспе құжаттамада:

а) азық-түлік немесе жемшөп ретінде немесе өңдеу үшін тікелей пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзалар қосымша ақпарат алу үшін байланыс жасау бекеті көрсетіліп, олар тірі өзгертілген ағзаларды "қамтуы мүмкін екені" және қоршаған ортаға әдейі жерсіндіруге арналмағаны нақты айқындалуы талап етілетін шаралар қолданады. Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы осы мақсат үшін кең көлемді талаптар туралы, оның ішінде сәйкестендіру деректеріне және кез келген ерекше нышандарға қатысты осы Хаттама күшіне енген күннен кейін екі жылдан кешіктірмей шешім қабылдайды;

б) тұйықталған жүйелерде пайдалануға арналған тірі өзгертілген ағзалар олар жіберіліп отырған адамның аты-жөні мен мекен-жайын және мекеменің атауын қоса алғанда, қосымша ақпарат алу үшін тірі өзгертілген ағзаларды қауіпсіз өңдеуге, сақтауға, тасымалдауға және пайдалануға, байланыс жасау бекетіне қатысты кез келген талаптар көрсетіліп, тірі өзгертілген ағзалар ретінде нақты айқындалуы; және

с) импорт Тарабының қоршаған ортасына әдейі жерсіндіруге арналған тірі өзгертілген ағзалар және Хаттаманың қолданылу аясына жататын кез келген басқа тірі өзгертілген ағзалар сәйкестендіру деректері мен тиісті нышандар және/немесе сипаттамалар, қосымша ақпарат алу үшін қауіпсіз өңдеуге, сақтауға, тасымалдауға және пайдалануға, байланыс жасау бекетіне қатысты кез келген талаптар және тиісті жағдайларда импорттаушы мен экспорттаушының аты-жөні/атаулары мен мекен-жайлары көрсетіліп және орын ауыстыру экспорттаушыға қолданылатын осы Хаттаманың талаптарына сәйкес жүзеге асырылып отырғаны туралы декларация болған жағдайда олар тірі өзгертілген ағзалар ретінде нақты айқындалуы талап етілетін шаралар қолданады.

3. Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы сәйкестендіру әдістеріне, өңдеуге, орауға және тасымалдауға, басқа тиісті халықаралық органдармен консультацияларға қатысты нормалар әзірлеу қажеттілігі мен шарттарын қарайды.

19 - б а п

ҚҰЗЫРЛЫ ҰЛТТЫҚ ОРГАНДАР ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ҮЙЛЕСТІРУ ОРТАЛЫҚТАРЫ

1. Әрбір Тарап бір ұлттық үйлестіру орталығын тағайындайды, ол оның атынан хатшылықпен арадағы байланыс үшін жауап береді. Әрбір Тарап сондай-ақ осы

Хаттама талап ететін әкімшілік функцияларды орындау үшін жауап беретін және осы функциялар жөнінде оның атынан әрекет жасауға уәкілетті бір немесе бірнеше құзырлы ұлттық органдар тағайындайды. Тарап функцияларды орындау үшін үйлестіру орталығы ретінде де, құзырлы ұлттық орган ретінде де бір орган тағайындай алады.

2. Әрбір Тарап осы Хаттама өзі үшін күшіне енетін күннен кешіктірмей хатшылыққа өзінің үйлестіру орталығы мен құзырлы ұлттық органының немесе органдарының атаулары мен мекен-жайларын хабарлайды. Егер Тарап бірнеше құзырлы ұлттық орган тағайындаса, ол хатшылыққа олар туралы хабарламамен бірге осындай органдардың тиісті міндеттемелеріне қатысты қажетті ақпарат жібереді. Мұны қолдануға болатын жерлерде мұндай ақпарат кем дегенде тірі өзгертілген ағзаның белгілі бір түрімен қандай құзырлы органның айналысатынын көрсетеді. Әрбір Тарап оның ұлттық үйлестіру орталығын тағайындаудағы немесе оның құзырлы ұлттық органының немесе органдарының атауындағы, мекен-жайындағы және міндеттемелеріндегі кез келген өзгерістер жайында хатшылықты дереу хабардар етеді.

3. Хатшылық жоғарыда 2-тармаққа сәйкес өзі алған хабарламалар жайында Тарапты дереу хабардар етеді, сондай-ақ осындай ақпаратты биологиялық қауіпсіздік жөніндегі тетік арқылы береді.

20-бап

АҚПАРАТ АЛЫСУ ЖӘНЕ БИОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ЖӨНІНДЕГІ ДЕЛДАЛДЫҚ ТЕТІГІ

1. Осымен Конвенцияның 18-бабының 3-тармағына сәйкес:

а) тірі өзгертілген ағзалар жөнінде ғылыми, техникалық, табиғат қорғау және заңдық ақпарат пен тәжірибе алысуға жәрдемдесу;

б) бұл орайда Тараптар болып табылатын дамушы елдердің, атап айтқанда олардың арасындағы соншалықты дамымаған және шағын дамушы арал мемлекеттерінің және экономикасы өтпелі елдердің, сондай-ақ шығу тегінің орталықтары және генетикалық әртүрлілік орталықтары болып табылатын елдердің ерекше қажеттіліктерін ескере отырып, Хаттаманы жүзеге асыруда Тараптарға жәрдемдесу мақсатында құрылған делдалдық тетігінің бөлігі ретінде биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігі тағайындалады.

2. Биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігі жоғарыда 1-тармақтың мақсаттары үшін ақпарат таралатын арна қызметін атқарады. Ол Хаттаманы жүзеге асыруға қатысты Тараптар беретін ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Ол сондай-ақ, бұл мүмкін болған жерлерде, биологиялық қауіпсіздік саласында ақпарат алысудың басқа халықаралық тетіктеріне қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

3. Әрбір Тарап құпия ақпаратты қорғауға нұқсан келтірмей, биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне осы Хаттамаға сәйкес биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне беру талап етілетін кез келген ақпаратты, сондай-ақ:

а) Хаттаманы жүзеге асыру үшін кез келген қолданыстағы заңдарды, нормативтік

ережелерді және басшылыққа алынатын принциптерді, сондай-ақ дер кезіндегі негізделген келісім рәсімін қолдану үшін Тараптарға қажет ақпаратты;

б) кез келген екіжақты, өңірлік және көпжақты келісімдер мен уағдаластықтарды;

с) қажет болған жағдайда олардың құрамындағы өнімдер, атап айтқанда тірі өзгертілген ағзадан алынатын және осы заманғы биотехнологияны пайдалану нәтижесінде алынған, өсім алынатын генетикалық материалдың табуға болатын жаңа үлгілерін қамтитын өңделген материалдар туралы тиісті ақпаратты қоса алғанда, оның регламенттеу процесі шеңберінде жүргізілетін және 15-бапқа сәйкес жүзеге асырылатын тірі өзгертілген ағзалар жөніндегі оның тәуекелдерді бағалау қорытындыларының түйіндемесін немесе экологиялық шолуларды;

д) тірі өзгертілген ағзалардың импорты немесе оларды сыртқа босату жөніндегі оның түпкілікті шешімін;

е) дер кезіндегі негізделген келісім рәсімін жүзеге асыру туралы баяндамаларды қоса алғанда, ол 33-бапқа сәйкес ұсынылатын баяндамаларды береді.

4. Биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігінің қызметі туралы баяндамалар беруді қоса алғанда, оның жұмыс істеу ережелерін осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы өзінің бірінші кеңесінде қарап, қабылдайды және бұдан былай мезгіл-мезгіл қайта қарап отырады.

2 1 - б а п

ҚҰПИЯ АҚПАРАТ

1. Импорт Тарабы хабардар етушіге осы Хаттаманың рәсімдеріне сәйкес берілген немесе осы Хаттама бойынша дер кезіндегі негізделген келісім шеңберінде импорттаушы Тарап талап еткен қандай ақпаратты құпия ақпарат ретінде қарау керектігін көрсетуге рұқсат етеді. Мұндай жағдайларда, өтініш бойынша, негіздеме беріледі.

2. Импорт Тарабы хабардар етуші құпия ақпарат ретінде көрсеткен ақпарат ондай ақпарат болып есептеле алмайды деп шешетін жағдайда ол хабардар етушімен консультациялар өткізеді және кез келген жария етуге дейін, өтініш бойынша, тиісті себептерді баяндап және консультациялар өткізу және жария ету сәтіне дейін шешімді ішкі қайта Қарау үшін мүмкіндікті қамтамасыз етіп, хабардар етушіге өзінің шешімі жайында хабарлайды.

3. Әрбір Тарап Хаттамада көзделген дер кезіндегі негізделген келісім рәсімінің тұрғысында алынған кез келген құпия ақпаратты қоса алғанда, осы Хаттама шеңберінде алынған құпия ақпараттың қорғалуын қамтамасыз етеді. Әрбір Тарап осындай ақпаратты қорғау үшін өзінде рәсімдердің болуын қамтамасыз етеді және осындай ақпараттың құпиялылығын оның меншікті тірі өзгертілген ағзаларына қатысты құпия ақпарат үшін көзделген сенімділікпен салыстырғанда одан кем түспейтін сенімділікпен қорғайды.

4. Импорт Тарабы осындай ақпаратты, хабардар етушінің жазбаша келісім беруін

қоспағанда, коммерциялық мақсаттарда пайдаланбайды.

5. Егер хабардар етуші хабарламасын кері қайтарып жатса немесе кері қайтарып алса, импорт Тарабы зерттеулер мен талдамалар туралы ақпаратты, сондай-ақ осы Тарапта және хабардар етушіде өзінің құпиялылығына қатысты келіспеушілік болатын ақпаратты қоса алғанда, коммерциялық және өнеркәсіптік ақпараттың құпиялылығын сақтайды.

6. Жоғарыда 5-тармаққа нұқсан келтірмейтін мына ақпарат құпия ақпарат болып есептелмейді:

- а) хабардар етушінің аты/атауы және мекен-жайы;
- б) тірі өзгертілген ағзаның немесе ағзалардың жалпы сипаттамасы;
- с) адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға жайсыз әсер ету тәуекелдерін бағалау түйіндемесі; және
- д) төтенше жағдайларда іс-шаралар жүргізудің кез келген әдістері мен жоспарлары.

2 2 - б а п

ӘЛЕУЕТ ҚҰРУ

1. Тараптар биотехнологияны қоса алғанда, адам ресурстарын және биологиялық қауіпсіздік саласында ұйымдық әлеуетті дамушы елдер болып табылатын Тараптарда, атап айтқанда соншалықты дамымаған елдерде және олардың арасындағы шағын дамушы арал мемлекеттерінде және экономикасы өтпелі елдер болып табылатын Тараптарда осы Хаттаманы тиімді түрде жүзеге асыру мақсатында жеке сектордың тартылуына жәрдемдесе отырып, биологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін қажет болатындай дәрежеде, оның ішінде бар жаһандық, өңірлік, шағын өңірлік және ұлттық мекемелер мен ұйымдар арқылы ынтымақтастық жасайды.

2. Жоғарыда 1-тармақты жүзеге асырудың ынтымақтастыққа қатысты мақсаттары үшін дамушы елдер, атап айтқанда соншалықты дамымаған елдер және олардың арасындағы шағын дамушы арал мемлекеттері болып табылатын Тараптардың қаржы ресурстарына, Конвенцияның тиісті ережелеріне сәйкес технологиялар мен ноу-хауға мұқтаждығы биологиялық қауіпсіздік саласында әлеует құру кезінде толық дәрежесінде ескерілетін болады. Тараптардың әрқайсысының әртүрлі жағдайларына, мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне байланысты әлеует құрудағы ынтымақтастық биотехнологияны тиісті дәрежеде және қауіпсіз пайдалану мәселелері бойынша ғылыми және техникалық кадрлар даярлауды, тәуекелдер бағаларын пайдалануды және биологиялық қауіпсіздік мүддесі үшін тәуекелдерді реттеп отыруды, сондай-ақ биологиялық қауіпсіздік саласындағы технологиялық және ұйымдық мүмкіндіктерді кеңейтуді қамтиды. Экономикасы өтпелі елдер болып табылатын Тараптардың қажеттіліктері де биологиялық қауіпсіздік саласында осындай әлеует құруда толық дәрежесінде ескеріледі.

2 3 - б а п

ЖҰРТШЫЛЫҚТЫ ХАБАРДАР ЕТУ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚАТЫСУЫ

1 . Т а р а п т а р :

а) адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға байланысты тірі өзгертілген ағзаларды беру, өңдеу және пайдалану кезінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөнінде жұртшылықты хабардар ету мен оқу-ағартуға және оның қатысуына жәрдемдеседі және ықпал етеді. Бұл орайда Тараптар қажет болған жағдайда басқа мемлекеттермен және халықаралық органдармен ынтымақтастық жасайды;

б) жұртшылықты хабардар ету және оқу-ағарту жөніндегі қызмет осы Хаттамаға сәйкес импортталуы мүмкін бір топқа жатқызылған тірі өзгертілген ағзалар туралы ақпаратқа қол жеткізу мәселелерін қамтуына күш жұмсайды.

2. Тараптар өздерінің тиісті заңдары мен нормативтік ережелерін басшылыққа ала отырып, тірі өзгертілген ағзалар жөнінде шешімдер қабылдау процесінде жұртшылықпен ақылдасады және осындай шешімдердің нәтижелерін жұртшылыққа беріп, бұл орайда 21-бапқа сәйкес құпия ақпараттың қорғалуын қамтамасыз етеді.

3. Әрбір Тарап биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне жұртшылықтың қол жеткізу құралдары жайында өз жұртшылығын хабардар етуге күш жұмсайды.

2 4 - б а п

ТАРАПТАР БОЛЫП ТАБЫЛМАЙТЫН МЕМЛЕКЕТТЕР

1. Тараптардың және Тараптар болып табылмайтын мемлекеттердің арасында тірі өзгертілген ағзаларды трансшекаралық орын ауыстыру осы Хаттаманың мақсаттарына сәйкес келуге тиіс. Тараптар осындай трансшекаралық орын ауыстырулар жөнінде Тараптар болып табылмайтын мемлекеттермен екіжақты, өңірлік және көпжақты келісімдер мен уағдаластықтар жасаса алады.

2. Тараптар осы Хаттамаға қосылуға және биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетікке өздерінің ұлттық юрисдикциясындағы аудандарда сыртқа босатылатын немесе осы аудандарға әкелінетін немесе олардан әкетілетін тірі өзгертілген ағзалар туралы тиісті ақпарат беруге Тараптар болып табылмайтын мемлекеттерді көтермелейді.

2 5 - б а п

ЗАҢСЫЗ ТРАНСШЕКАРАЛЫҚ ОРЫН АУЫСТЫРУЛАР

1. Әрбір Тарап осы Хаттаманы жүзеге асыру жөнінде оның ішкі шараларын бұза отырып жүзеге асырылатын тірі өзгертілген ағзаларды трансшекаралық орын ауыстыруға жол бермеуге және тиісті жағдайларда ол үшін жазалау көздейтін тиісті ішкі шараларды қабылдайды. Мұндай орын ауыстырулар заңсыз деп есептеледі.

2. Заңсыз трансшекаралық орын ауыстыру болған жағдайда оған қатысты Тарап шығу тегі Тарапынан ол жағдаяттарға байланысты алып қосу немесе жою арқылы

3. Әрбір Тарап биологиялық қауіпсіздік жөніндегі делдалдық тетігіне өзіне қатысты заңсыз трансшекаралық орын ауыстыру оқиғалары туралы ақпарат береді.

ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ОЙ-ПІКІРЛЕР

2. Тараптар ғылыми зерттеулер жүргізу және ең алдымен жергілікті және байырғы қауымдастықтар үшін тірі өзгертілген ағзалармен байланысты кез келген әлеуметтік-экономикалық зардаптар туралы ақпарат алысу кезінде ынтымақтастық жасауға көтермеленеді.

ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖӘНЕ ӨТЕУ

2 8 - б а п

ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ТЕТІГІ ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ РЕСУРСТАР

2. Конвенцияның 21-бабына сәйкес жасалған қаржыландыру тетігі оны басқару тапсырылған ұйымдық құрылымның құралы, осы Хаттама үшін қаржыландыру тетігі б о л ы п т а б ы л а д ы .

4. Жоғарыда 1-тармақтың тұрғысынан алғанда Тараптар сондай-ақ дамушы елдер

болып табылатын Тараптардың және атап айтқанда, соншалықты дамымаған елдердің және олардың арасындағы шағын дамушы арал мемлекеттерінің және экономикасы өтпелі елдер болып табылатын Тараптардың осы Хаттаманы жүзеге асыру мақсаттары үшін әлеует құруда өздерінің қажеттіліктерін айқындау және іске асыру жөніндегі күш-жігері шеңберінде олардың қажеттіліктерін ескереді.

5. Осы Хаттама қабылданғанға дейін тұжырымдалған басшылыққа алынатын нұсқауларды қоса алғанда, Тараптар Конференциясының тиісті шешімдерінде Конвенцияны қаржыландыру тетігіне берілетін осындай нұсқаулар осы баптың *mutatis mutandis* ережелері қолданылады.

6. Дамыған елдер болып табылатын Тараптар сондай-ақ осы Хаттаманың ережелерін жүзеге асыру үшін екіжақты, өңірлік және көпжақты арналар арқылы қаржылық және технологиялық ресурстар бере алады және дамушы елдер болып табылатын Тараптардың және экономикасы өтпелі елдер болып табылатын Тараптардың осы ресурстарды алуына болады.

2 9 - б а п

ОСЫ ХАТТАМА ТАРАПТАРЫНЫҢ КЕҢЕСІ РЕТІНДЕ ӘРЕКЕТ ЖАСАУШЫ ТАРАПТАР КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

1. Тараптар Конференциясы осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет ж а с а й д ы .

2. Осы Хаттама Тараптары болып табылмайтын Конвенция Тараптары осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясының кез келген кеңесінің жұмысына бақылаушылар ретінде қатыса алады. Тараптар Конференциясы осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын жағдайда осы Хаттама шеңберінде шешімдерді оның Тараптары болып табылатын қатысушылар ғ а н а қ а б ы л д а й д ы .

3. Тараптар Конференциясы осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасаған кезде Конвенцияның әлдеқандай Тарабы болып табылатын, алайда сол уақытта осы Хаттама Тарабы болып табылмайтын Тараптар Конференциясы Бюросының кез келген мүшесі осы Хаттама Тараптары өздерінің қатарынан сайлайтын мүшемен а л м а с т ы р ы л а д ы .

4. Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасаушы Тараптар Конференциясы осы Хаттама ережелерінің жүзеге асырылуын жүйелі түрде қадағалап отырады және өзінің мандаты шеңберінде оның тиімді түрде орындалуына жәрдемдесу үшін қажет шешім қабылдайды. Ол осы Хаттамаға сәйкес өзіне жүктелген функцияларды о р ы н д а й д ы және:

а) осы Хаттаманы жүзеге асыру үшін қажет кез келген мәселе бойынша ұсыныстар б е р е д і ;

б) осы Хаттаманың ережелерін орындау үшін қажет деп есептелетін қосымша о р ғ а н д а р қ ұ р а д ы ;

с) қажет болуына қарай білікті халықаралық ұйымдар, үкіметаралық және үкіметтік емес органдар тарапынан қызметтер, жәрдем және ақпарат сұратады және пайдаланады ;

д) осы Хаттаманың 33-бабына сәйкес берілуге тиіс ақпарат жолдаудың нысаны мен кезеңділігін айқындайды және осындай ақпаратты, сондай-ақ кез келген көмекші орган берген баяндамаларды қарайды ;

е) қажет болған жағдайда осы Хаттамаға және оның қосымшаларына түзетулерді, сондай-ақ осы Хаттаманы жүзеге асыру үшін қажет деп есептелетін осы Хаттамаға кез келген үстеме қосымшаларды қарайды және қабылдайды ;

ф) осы Хаттаманы жүзеге асыру үшін қажет болуы мүмкін басқа да функцияларды орындайды .

5. Осы Хаттама шеңберінде, Тараптар Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы мәмілеге келіп өзге шешім қабылдауы мүмкін жағдайларды қоспағанда, Тараптар Конференциясы рәсімінің *mutatis mutandis* ережелері, сондай-ақ Конвенцияның қаржылық ережелері қолданылады.

6. Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясының бірінші кеңесін хатшылық осы Хаттама күшіне енген күннен кейін өткізілуі жоспарланған Тараптар Конференциясының бірінші кеңесімен бірге шақырады. Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясының бұдан кейінгі кезекті кеңестері, егер осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы өзге шешім қабылдаса, Тараптар Конференциясының кезекті кеңестерімен бірге өткізіледі.

7. Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясының кезектен тыс кеңестері осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы бұл қажет деп есептеуі мүмкін кезде немесе хатшылық Тараптар мекен-жайына кез келген Тараптың жазбаша өтініші жолданғаннан кейін алты ай ішінде осы өтінішті Тараптардың кемінде үштен бірі қолдаған жағдайда осындай өтініш бойынша шақырылады.

8. Біріккен Ұлттар Ұйымы, оның мамандандырылған мекемелері және Халықаралық атом энергиясы жөніндегі агенттік, сондай-ақ олардың мүшесі болып табылатын кез келген мемлекет немесе Конвенция Тараптары болып табылмайтын олардың жанындағы бақылаушылар осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясының кеңестеріне бақылаушылар ретінде қатыса алады. Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясының кеңесіне өздерінің бақылаушылар ретінде қатысқысы келетіні жайында хатшылықты хабардар еткен осы Хаттама қамтитын мәселелер бойынша құзырлы ұлттық немесе халықаралық, үкіметтік немесе үкіметтік емес кез келген органдар немесе мекемелер, егер қатысушы Тараптардың кемінде үштен бірі бұған қарсылық білдірмесе, оған қатысуға жіберілуі мүмкін. Осы бапта көзделген өзге

жағдайларды қоспағанда, бақылаушыларға рұқсат беру және олардың қатысуы жоғарыда 5-тармақта еске салынған рәсімнің ережелерімен реттеледі.

3 0 - б а п

КӨМЕКШІ ОРГАНДАР

1. Конвенция тағайындаған немесе оның шеңберінде тағайындалған кез келген көмекші орган осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясының шешіміне сәйкес Хаттамаға қызмет көрсете алады және бұл жағдайда Тараптар Кеңесі осы орган орындауға тиіс функцияларды айқындайды.

2. Осы Хаттаманың Тараптары болып табылмайтын Конвенция Тараптары кез келген осындай көмекші органдардың кез келген кеңесінің жұмысына бақылаушылар ретінде қатыса алады. Конвенцияның көмекші органы осы Хаттаманың көмекші органы ретінде әрекет жасайтын жағдайларда Хаттама шеңберінде шешімдерді Хаттама Тараптары ғана қабылдайды.

3. Конвенцияның көмекші органы өзінің функцияларын осы Хаттамаға қатысты мәселелерге байланысты орындайтын жағдайларда, алайда сол уақытта Хаттама Тарабы болып табылмайтын Конвенция Тарабын білдіретін осындай көмекші орган бюросының кез келген мүшесі Хаттама Тараптары өздерінің қатарынан сайлайтын мүшемен алмастырылады.

3 1 - б а п

ХАТШЫЛЫҚ

1. Конвенцияның 24-бабына сәйкес тағайындалған Хатшылық осы Хаттама хатшылығы ретінде әрекет жасайды.

2. Хатшылық функциялары туралы Конвенцияның 24-бабының 1-тармағы осы Хаттамаға mutatis mutandis қолданылады.

3. Хатшылықтың осы Хаттамаға көрсететін қызметтеріне жұмсалатын шығындар басқа шығындардан өзгеше болатын мөлшерде оларды осы Хаттама Тараптары өтейді. Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы өзінің бірінші кеңесінде осы мақсат үшін қажет тиісті бюджеттік шараларға қатысты шешім қабылдайды.

3 2 - б а п

КОНВЕНЦИЯМЕН БАЙЛАНЫС

Егер осы Хаттамада өзге ереже көзделмесе, Конвенция хаттамаларына қатысты оның ережелері осы Хаттамаға қолданылады.

3 3 - б а п

МОНИТОРИНГ ЖӘНЕ ЕСЕП БЕРУ

Әрбір Тарап осы Хаттама шеңберіндегі өз міндеттемелерінің орындалуына бақылау жасайды және осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар

Конференциясы айқындайтын кезеңділікпен осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясының алдында Хаттаманы жүзеге асыруда ол қолданған шаралар жайында есеп беріп тұрады.

3 4 - б а п

САҚТАУ

Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы өзінің бірінші кеңесінде осы Хаттама ережелерінің сақталуына және сақталмау оқиғаларын қарауға жәрдемдесу үшін ынтымақтастық рухында пайдаланылатын, рәсімдер мен ұйымдық тетіктерді қарайды және бекітеді. Осындай рәсімдер мен тетіктер тиісті жағдайларда консультативтік қызметтер немесе көмек көрсетуге қатысты ережелерді көздейді. Олар Конвенцияның 27-бабына сәйкес белгіленген дауларды реттеу рәсімдері мен тетіктеріне қарамастан пайдаланылады және оларға нұқсан келтірмей қолданылады.

3 5 - б а п

БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ШОЛУ

Осы Хаттама Тараптарының Кеңесі ретінде әрекет жасайтын Тараптар Конференциясы осы Хаттама күшіне енгеннен кейін бес жылдан соң және содан кейін кемінде әрбір бес жыл сайын, Хаттаманың рәсімдері мен ережелерін бағалауды қоса алғанда, оның тиімділігіне бағалау жүргізеді.

3 6 - б а п

ҚОЛ ҚОЮ

Осы Хаттама Біріккен Ұлттар Ұйымының Найробидегі Бөлімшесінде мемлекеттердің және өңірлік экономикалық интеграция ұйымдарының 2000 жылғы 15 мамырдан бастап 26 мамырға дейін және Біріккен Ұлттар Ұйымының Нью-Йорктегі Орталық мекемелерінде 2000 жылғы 5 маусымнан бастап 2001 жылғы 4 маусымға дейін қол қоюы үшін ашық.

3 7 - б а п

КҮШНЕ ЕНУ

1. Осы Хаттама Конвенция Тараптары болып табылатын мемлекеттердің немесе өңірлік экономикалық интеграция ұйымдарының ратификациялау, қабылдау, мақұлдау немесе қосылу туралы елуінші құжат сақтауға тапсырылған күннен бастағанда тоқсаныншы күні күшіне енеді.

2. Осы Хаттаманы ратификациялайтын, қабылдайтын немесе мақұлдайтын немесе оған ол жоғарыда 1-тармаққа сәйкес күшіне енгеннен кейін қосылатын мемлекет немесе өңірлік экономикалық интеграция ұйымы үшін Хаттама осындай мемлекет немесе өңірлік экономикалық интеграция ұйымы ратификациялау, қабылдау, мақұлдау немесе қосылу туралы өзінің құжатын тапсырғаннан кейін тоқсаныншы күні немесе кейінірек не болатынына байланысты осындай мемлекет немесе өңірлік экономикалық интеграция ұйымы үшін Конвенция күшіне енетін күні күшіне енеді.

3. Жоғарыда 1 және 2-тармақтардың мақсаттары үшін өңірлік экономикалық интеграция ұйымы сақтауға тапсырған құжаттардың бірде бірі осындай ұйымға мүше мемлекеттер сақтауға тапсырған құжаттарға қосымша құжат болып есептелмейді.

3 8 - б а п

СІЛТЕМЕЛЕР

Осы Хаттамаға қандай да болмасын сілтеме жасауға жол берілмейді.

3 9 - б а п

ШЫҒУ

1. Әлдеқандай Тарап үшін осы Хаттама күшіне енген күннен кейін екі жыл өткен соң кез келген уақытта осы Тарап Депозитарийге жазбаша хабарлама жіберіп, Х а т т а м а д а н ш ы ғ а а л а д ы .

2. Осылай шығу Депозитарий хабарлама алған күннен бастап бір жыл өткен соң немесе шығу туралы хабарламада көрсетілуі мүмкін осындай неғұрлым кейінірек мерзімде күшіне енеді.

4 0 - б а п

БІРКЕЛКІ МӘТІНДЕР

Ағылшын, араб, испан, қытай, орыс және француз тілдеріндегі мәтіндері біркелкі осы Хаттаманың түпнұсқасы Біріккен Ұлттар Ұйымының Бас хатшысына сақтауға т а п с ы р ы л а д ы .

Осыған тиісті дәрежеде уәкілетті төменде қол қойғандар ОСЫНЫ КУӘЛАНДЫРЫП осы Хаттамаға қол қойды.

Екі мыңыншы жылдың жиырма тоғызыншы қаңтарында Монреальда ЖАСАЛДЫ.

I қ о с ы м ш а

8, 10 ЖӘНЕ 13-БАПТАРҒА СӘЙКЕС ХАБАРЛАМАЛАР ШЕҢБЕРІНДЕ ТАЛАП ЕТІЛЕТІН АҚПАРАТ

- a) Экспорттаушының атауы, мекен-жайы және байланыс жасау деректері.
- b) Импорттаушының атауы, мекен-жайы және байланыс жасау деректері.
- c) Экспорт мемлекетіндегі тірі өзгертілген ағзаның атауы, сәйкестендіру деректері және, осындай бар болса, қауіпсіздік деңгейінің ұлттық сыныптамасы.
- d) Егер осындайлар белгілі болса, трансшекаралық орын ауыстыруды жүзеге асырудың болжамды күні немесе күндері.
- e) Биологиялық қауіпсіздікке қатысты реципиент-ағзаның немесе ата-аналық ағзалардың таксономикалық мәртебесі, жалпы жұрт қабылдаған атауы, жинау немесе сатып алу бекеті, сондай-ақ олардың сипаттамалары.
- f) Реципиент-ағзаның және/немесе ата-аналық ағзалардың, егер мұндайлар белгілі болса, шығу тегінің орталықтары мен генетикалық әртүрлілік орталықтары және ағзалар тірі қалу немесе тез көбеюі үшін жағдайларға ие болуы мүмкін мекендеу о р ы н д а р ы н ы ң с и п а т т а м а с ы .
- g) Биологиялық қауіпсіздікке қатысты донор-ағзаның немесе донор-ағзалардың

таксономикалық мәртебесі, жалпы жұрт қабылдаған атауы, жинау немесе сатып алу бекеті, сондай-ақ олардың сипаттамалары.

h) Нуклеинді қышқылдың немесе жерсіндірілген үлгінің, пайдаланылатын әдістің, сондай-ақ тірі өзгертілген ағзаның алынған сипаттамаларының сипаттамасы.

i) Тірі өзгертілген ағзаның немесе оның құрамындағы өнімдердің, яғни тірі өзгертілген ағзадан алынатын және осы заманғы биологиялық технологияны қолдану нәтижесінде алынған есімі молайтылып отырған генетикалық материалдың табуға болатын жаңа үлгілерін қамтитын өңделген материалдардың болжамды пайдаланылуы.

j) Берілуге тиіс тірі өзгертілген ағзаның мөлшері немесе көлемі.

k) III қосымшаға сәйкес өткізілген тәуекелдерді бағалау туралы осының алдындағы немесе қазір қолда бар баяндама.

l) Орауға, таңбалауға, құжаттамаға, алып кетуге және бұл қажет болған жерлерде төтенше жағдайлар туындаса, шаралар қолдануға қатысты рәсімдерді қоса алғанда, қауіпсіз өндеуді қамтамасыз етудің, сақтаудың, тасымалдаудың және пайдаланудың ұсынылып отырған әдістері.

m) Экспорт мемлекетінің аумағы шегінде тірі өзгертілген ағзаның регламенттеу мәртебесі (мәселен, оған экспорт мемлекетінде тыйым салынған ба; басқа шектеулер бар ма; немесе оны жалпы сыртқа босатуға рұқсат берілген бе) және экспорт мемлекетінде тірі өзгертілген ағзаға тыйым салынған жағдайда осындай тыйым салуға негіз болған себепті немесе себептерді баяндау.

n) Берілуге тиіс тірі өзгертілген ағзаға қатысты экспорттаушының басқа үкіметтерге жолдаған кез келген хабарламасының нәтижесі және осындай хабарлама жолдаудың мақсаты.

o) Ақпараттың нақты дәлме-дәлдігін қуаттау туралы өтініш.

I I қ о с ы м ш а

11-БАПҚА СӘЙКЕС АЗЫҚ-ТҮЛІК НЕМЕСЕ ЖЕМШӨП РЕТІНДЕ НЕМЕСЕ ӨНДЕУ ҮШІН ТІКЕЛЕЙ ПАЙДАЛАНУҒА АРНАЛҒАН ТІРІ ӨЗГЕРТІЛГЕН АҒЗАЛАР ЖӨНІНДЕ ТАЛАП ЕТІЛЕТІН АҚПАРАТ

a) Ішкі пайдалану үшін өтінім беретін субъектінің атауы және байланыс жасау деректері.

b) Шешім қабылдау үшін жауапты органның атауы және байланыс жасау деректері.

c) Тірі өзгертілген ағзаның атауы және сәйкестендіру деректері.

d) Гендік модификацияның, қолданылатын әдістің және осының нәтижесінде алынған тірі өзгертілген ағза мінездемелерінің сипаттамасы.

e) Тірі өзгертілген ағзаның кез келген ерекше сәйкестендіру деректері.

f) Биологиялық қауіпсіздікке қатысты реципиент-ағзаның немесе ата-аналық ағзалардың таксономикалық мәртебесі, жалпы жұрт қабылдаған атауы, жинау немесе сатып алу бекеті, сондай-ақ олардың сипаттамалары.

г) Реципиент-ағзаның және/немесе ата-аналық ағзалардың, егер мұндайлар белгілі болса, шығу тегінің орталықтары мен генетикалық әртүрлілік орталықтары және ағзалар тірі қалу немесе тез көбеюі үшін жағдайларға ие болуы мүмкін мекендеу о р ы н д а р ы н ы ң с и п а т т а м а с ы .

h) Биологиялық қауіпсіздікке қатысты донор-ағзаның немесе донор-ағзалардың таксономикалық мәртебесі, жалпы жұрт қабылдаған атауы, жинау немесе сатып алу бекеті, сондай-ақ олардың сипаттамалары.

i) Тірі өзгертілген ағзаны қолданудың бекітілген түрлері.

j) III қосымшаға сәйкес тәуекелдерді бағалау туралы баяндама.

к) Тиісті жағдайларда орауды, таңбалауды, құжаттаманы, төтенше жағдайлар туындаса, алып кету рәсімін қоса алғанда, қауіпсіз өңдеудің, сақтаудың, тасымалдаудың және пайдаланудың ұсынылып отырған әдістері.

III

Қ О С Ы М Ш А

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАҒАЛАУ

М а қ с а т

1. Осы Хаттамаға сәйкес жүзеге асырылатын тәуекелдерге бағалау жүргізудің мақсаты адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, ықтимал қабылдаушы ортада тірі өзгертілген ағзалардың биологиялық әртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға ықтимал жайсыз әсерін анықтау және бағалау болып табылады.

Тәуекелдерді бағалауды пайдалану

2. Тәуекелдерді бағалау нәтижелерін, атап айтқанда, құзырлы органдар тірі өзгертілген ағзалар жөнінде негізделген шешімдер қабылдау үшін пайдаланады.

Негізгі принциптер

3. Тәуекелдерді бағалау ғылыми негізделген және транспаренттік жолмен жүзеге асырылуы тиіс және оны жүргізу кезінде тиісті халықаралық ұйымдар әзірлеген сараптамалық ұсыныстар мен басшылыққа алынатын ережелер ескерілуі мүмкін.

4. Ғылыми білімдердің немесе ғылыми мәміленің болмауы міндетті түрде тәуекелдің орын алуының белгілі бір деңгейінің көрсеткіші, тәуекелдің болмауы немесе тәуекелдің қолайлылығы ретінде түсіндірілмеуге тиіс.

5. Тірі өзгертілген ағзалармен немесе оның құрамындағы өнімдермен, яғни тірі өзгертілген ағзадан алынатын және осы заманғы биологиялық технологияны қолдану нәтижесінде алынған өсімі молайтылып отырған генетикалық материалдың табуға болатын жаңа үлгілерін қамтитын өңделген материалдармен байланысты тәуекелдер әбден ықтимал қабылдаушы ортада модификацияланбаған реципиенттер немесе ата-аналық ағзалар туғызатын тәуекелдер тұрғысынан қаралуға тиіс.

6. Тәуекелдерді бағалау жеке негізде жүзеге асырылуы тиіс. Талап етілетін ақпарат тиісті тірі өзгертілген ағзаға, оның болжамды пайдаланылуына және әбден мүмкін қабылдаушы ортаға байланысты әрбір нақты жағдайда егжей-тегжейлі түсіндіру сипаты мен деңгейі бойынша өзгешеленуі мүмкін.

Ә д і с т е м е

7. Бір жағынан алғанда, тәуекелдерді бағалау үшін бағалау процесін жүзеге асыру барысында анықталуы және сұратылуы мүмкін нақты мәселелер бойынша қосымша ақпарат қажет болуы ықтимал, ал басқа жағынан алғанда -кейбір жағдайларда өзге аспектілері бойынша ақпараттың көкейтесті болмай қалуы мүмкін.

8. Алға қойылған мақсатқа қол жеткізу үшін тәуекелдерді бағалау, қажет болуына қарай, мына кезеңдерді қамтуға тиіс:

а) адам денсаулығы үшін тәуекелдерді де ескере отырып, әбден мүмкін қабылдаушы ортада биологиялық әртүрлілікке жайсыз әсер ету мүмкін тірі өзгертілген ағзамен байланысты кез келген жаңа генотиптік және фенотиптік сипаттамаларды анықтау;

б) тірі өзгертілген ағзаның әбден мүмкін қабылдаушы ортаға әсер етуінің қарқындылығы мен сипатын ескере отырып, осындай жайсыз зардаптардың нақты пайда болуы мүмкіндігінің деңгейін бағалау;

с) осындай жайсыз ету шын мәнінде орын алатын жағдайда зардаптарды бағалау;

д) орын алу мүмкіндігін және анықталған жайсыз әсер ету зардаптарын бағалау негізінде тірі өзгертілген ағза туғызатын жиынтық тәуекелді бағалау;

е) егер қажет болса, осындай тәуекелдерді реттеу үшін стратегияларды айқындауды қоса алғанда, тәуекелдер қолайлы немесе реттелмелі тәуекелдер ме, жоқ па - осы жөнінде ұсыныстар беру;

ф) тәуекелдің деңгейіне қатысты айқындылық болмаған жағдайларда ахуал нақты толғандыратын мәселелер бойынша қосымша ақпарат сұрату жолымен немесе тәуекелдерді реттеудің тиісті стратегияларын іске асыру және/немесе қабылдаушы ортадағы тірі өзгертілген ағзаның мониторингі есебінен шешілуі мүмкін.

Есепке алуға арналған мәселелер

9. Белгілі бір жағдайға байланысты тәуекелдерге бағалау жүргізу кезінде мына аспектілер бойынша тән элементтерге қатысты егжей-тегжейлі тиісті ғылыми-техникалық деректер ескеріледі:

а) реципиент-ағза немесе ата-аналық ағзалар. Егер бұл белгілі болса, ағзалардың таксономикалық мәртебесі, жалпы жұрт таныған атауы, шығу тегі, шығу тегінің орталықтары және генетикалық әртүрлілік орталықтары туралы ақпаратты қоса алғанда, реципиент-ағзаның немесе ата-аналық ағзалардың биологиялық сипаттамалары және ағзалар тірі қалу немесе тез көбеюі үшін жағдайларға ие болуы мүмкін мекендеу орындарының сипаттамасы;

б) донор-ағза немесе донор-ағзалар. Донор-ағзалардың таксономикалық мәртебесі және жалпы жұрт таныған атауы, көзі және тиісті биологиялық сипаттамалары;

с) вектор. Ондайлар бар болса, вектордың сәйкестендіру деректерін қоса алғанда, оның сипаттамалары, оның шығу тегінің көзі мен оның қожайындарының тобы;

д) модификация сынасы немесе сыналары және/немесе оның сипаттамалары.

Жерсіндірілген нуклеинді қышқылдың генетикалық сипаттамалары және жерсіндірілген модификацияның ол айқындайтын функциясы және/немесе оның с и п а т т а м а л а р ы ;

е) тірі өзгертілген ағза. Тірі өзгертілген ағзаның сәйкестендіру деректері және тірі өзгертілген ағзаның биологиялық сипаттамалары мен реципиент-ағзаның немесе ата-аналық ағзалардың биологиялық сипаттамалары арасындағы өзгешеліктер;

ф) тірі өзгертілген ағзаны табу және оны сәйкестендіру. Табу мен сәйкестендірудің ұсынылып отырған әдістері және олардың дәлме-дәлдігі, сезімталдығы мен сенімділігі;

g) болжамды пайдалану түріне қатысты ақпарат. Реципиент-ағзамен немесе ата-аналық ағзалармен салыстырғанда жаңа немесе өзгертілген пайдалану түрін қоса алғанда, тірі өзгертілген ағзаның болжамды пайдалану түріне қатысты ақпарат; және

h) қабылдаушы орта. Әбден мүмкін ықтимал қабылдаушы ортадағы биологиялық әртүрлілік және шығу тегінің орталықтары туралы тиісті ақпаратты қоса алғанда, орналасқан жері, географиялық, климаттық және экологиялық сипаттамалар туралы ақпарат.